

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Iustitia Et Ivre, Continens Tractatus De Prudentia, Fortitudine, &
temperantia, de Ieiunio, & Iustitia generaliter sumpta, de Iustitia
commutativa, nempe de Pactis, & Contractibus in genere, de Promissione,
& Donatione liberali, de Commodato, & Deposito, de Mutuo, & Vjura, de
Emptione, & ...

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

5. Pro quo debito censenda sit facta solutio, cum debitor variis debitis
adstringitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76677)

6 Hinc fit, esto legatarius non possit legatum pro parte acceptare, & pro parte repellere. *leg. neminem ff. de legatis. 2.* At eius heredes si legatum diuiduum sit optime possunt. *intra leg. legatarius. ff. de legatis. 1.* & ibi Glossa.

7 Controuerfia vero versatur, an si testator suis heredibus relinquat aliquam pecuniam quantitatem pro Ecclesia edificanda, teneantur singuli Ecclesiam edificare. Rationem dubitandi praestat, quia esto pecunia legata diuidua sit, ac finis, & effectus ob quem legatur indiuiduus est, ergo ex eo capite desumenda est obligatio. Deinde si testator suos grauaret heredes Ecclesiae edificandae omnes, & singuli Ecclesiam edificandae teneantur. *argum. leg. si de commissis. §. penult. ff. de legat. 3.* ibi, si in opere ciuitatis faciundo aliquid relictum sit vnquamque heredem in solidum teneri D. Marcus, & Luitius Verus Procule rescripserunt. At qui perinde est legatarius ad factum, ac factum ipsum indicere. Ergo heredes quibus pecunia pro Ecclesia edificanda legata est ad Ecclesiam edificandam teneantur. Sic docuerunt Angel. Immo, & Paul de Castro *in leg. in executione. ff. de verbor. obligat. Alexand. leg. 2. §. & harum n. 5. ff. eod. m. tit. & ibi Alciat. n. 6. & lib. 2. parergon. cap. 22. Iason. in leg. stipulationes non diuiduntur. n. 27. ff. eodem.*

8 Sed merito contrariam sententiam docuerunt Alexand. sibi contrarius in dicta leg. stipulationes. col. 6. Iason. in dicta leg. 2. §. & harum ff. de verbor. obligat. Bart. in d. leg. si de commissis. §. penult. quos refert, & sequitur Andreas Fachin. lib. 10. controuers. cap. 61. Etenim ex vi talis legati Ecclesia edificanda non afficit immediate heredes, sed pecuniam illis relictam, quia non ipsis heredibus edificatio iniungitur, sed pecunia conceditur, vt edificati sumptus soluant. Cum autem pecunia diuisa sit in heredes, diuisa est in illis obligatio Ecclesiae edificandae pro pecunia recepta portione. Neque in contrarium est lex fidei commissi, quia loquitur cum heredibus factum immediate iniungitur, non vero cum quantitas sub onere facti legata est. Et licet idem sit legatarius ad factum, ac factum ipsum indicere comparatione legantis, non tamen comparatione legatariorum, & heredum, inter quos obligatio ad factum pro portione hereditatis diuisa est.

9 Quod adeo verum est, vt esto testator vellet aliquem ex heredibus grauare vt debita solueret, alios vero eximens nullius effectus esset horum exemptio, & illius grauatio, quia non ex voluntate testatoris, sed ex hereditate accepta iure sic disponente obligatio nascitur, quam obligationem vt potest ciuilem, & legalem voluntas testatoris nequit elidere. Sicuti probat lex. seruo legato. §. si testator. ff. de legatis. 1. & ibi Bald. Paulus, & Immo, quos refert, & sequitur Ant. Gom. dicto cap. 10. n. 6. A qua regula ipse alios referens excipit dotem vxoris pro qua soluenda quemlibet ex heredibus voluntatis grauare in integrum potest testator aliis liberis relictis. *ex leg. cum ab vno. ff. de legat. 2.*

§. IV.

An singuli heredes aliis deficientibus teneantur debita defuncti soluere?

- 1 In debitis precedentibus ex contractu non est obligatus haeres aliis deficientibus.
- 2 In debitis ex delicto communior sententia defendit obligatum esse heredem potentem aliis deficientibus.
- 3 Verius videtur obligatum non esse.
- 4 Legatarius non tenetur, cum bona relictis heredibus sufficiunt debitis soluendis.
- 5 Cum res debita in specie est debet haeres Domino reddere.

1 Graue dubium est, an si aliqui ex heredibus non sint soluendo, vel nolint soluere alij teneantur integre defuncti soluere, si id quod ad ipsos ex hereditate peruenit debitis soluendis sufficiat? Nam planum est vltra vires hereditatis maxime si inuentarium confecerint non teneri. Hac in re communis est doctorum sententia in debitis precedentibus ex contractu non esse obligatum heredem, partem debitorum aliis heredibus competentem ex sua portione soluere. Vt expresse deciditur in leg. fin. Cod. de positi. & leg. Lucius. ff. familia eriscunda. leg. si Titius. ff. pro socio. leg. filio. ff. de inofficio testam. & tradit alios referens Anton. Gom. dicto cap. 10. n. 8. Ratio est quia diuisa hereditate diuersa est obligatio ex legis dispositione inter heredes. Ergo ex malicia, vel periculo vnus heredis alteri grauari non debent, & eorum obligatio mutari. *argum. leg. 2. Cod. si plures vna sententia. iuncta Glossa; ibi, vbi diuisa per iudicem obligatione inter debitores ex periculo, vel malicia vnus, alij non onerantur.*

2 Verum si debita ex delicto proueniunt communior sententia defendit quemlibet debitorem aliis deficientibus teneri soluere quousque hereditatem exhauriat, tam in foro externo, quam in conscientia, & tam spectato iure canonico quam ciuili. Sic tradunt Hostiensis. Cardin. Anan. Abbas, & alij in cap. tua nos de usuris. Ant. Gom. d. cap. 10. n. 8. Vega. verbo usura. casu. 37. Nauarr. Ioann. Salas. alios referens. tract. de usura. dub. 43. Ducuntur ex cap. tua nos de usuris, vbi deciditur filios, & heredes vsura-

riorum teneri ad vsuras soluendas, sicuti tenebatur pater cum vxore, & pater tenebatur pro qualibet parte fororum bonorum integre soluere quousque ea bona exhauriret. Ergo etiam teneantur filij & heredes. Idem probatur ex iure ciuili, nam in leg. quod diximus. §. fin. ff. quod metus causa, statuitur quemlibet heredem teneri in solidum si aliquid ad ipsum perueniat. & in leg. si dos. ff. de positi habetur ex debito, vel dolo commisso circa rem depositam, teneri heredes pro parte si vtique est soluendo, & si alter eorum soluendo non est, alius in solidum obligatur. Praeterea heredes antequam hereditatem diuidant, teneantur debita soluere, quia hereditas tantum reputanda est, quae deducto aere alieno superperuerit. Ergo ratione huius omissionis, & hereditatis anticipatae applicationis, videtur vnusquisque haeres defuncti debita soluere, quatenus pro hereditate accepta solui possunt. Ratio vero cur potius in debitis descendens ex delicto dispossititius in defectum aliorum heredum, non vero in debitis descendens ex contractu obligari, est fauor animae defuncti, & ne bona tantum patra delinquenti, eiusque personam representantibus proficiat.

Caeterum est haec sententia valde probabilis fit probabiliorem existimo non esse obligatum quemlibet heredem in aliorum defectum, quod docuit Caiet. 2. in opus. tractat. 8. cap. 1. Ioann. Medina. de rebus per vsuram acquisitis. q. 4. ad 5. princip. Syueti. verbo usura. q. 10. vers. 3. Sotus. lib. 6. de iustit. q. 1. art. 4. ad 1. Mol. disp. 332. Couarruu. 3. var. cap. 3. I. c. l. ff. lib. 2. cap. 10. dub. 10. n. 17. Eman. Saa. verbo usura. n. 14. Petr. Nauarra lib. 3. cap. 2. par. 2. dub. 17. Ratio est quia ad communem regulam, & lege qua statutum est heredes obligari tantum pro hereditatis portione, & non in aliorum coharedum defectum recidendum non est, nisi expresse contrarium decium inueniatur; ex textibus in contrarium adductis id non colligitur. Nam cap. tua nos de vsuri. probat tantum filios, heredes vsurarij coniunctim obligatos esse defuncti debita soluere, & quemlibet pro hereditatis portione, non autem in aliorum defectum. Deinde respondet Nauarra textum loqui de filio participante in crimine paterno vitium, vt colligitur ex illis verbis filium succedentem in crimine vitium teneri, sicuti pater si viueret teneretur: hic autem non solum ratione rei acceptae, sed ex inuita acceptione teneretur. Eadem modo respondeo ad leg. quod diximus. & ad leg. si dos. Ratio vero adducta probare non solum in debitis ex delicto, sed ex contractu hanc ineffe cuiuslibet obligationem, cum omnes teneantur prius debita soluere quam hereditatem diuidere. Caeterum cum nullus haeres teneatur defuncti debita soluere, nisi pro sua hereditatis portione, siue hereditas diuisa sit siue non, ea de causa qui libet haeres non censendus est causa anticipata hereditatis diuisione, quo minus creditoribus integre fiat satis, maxime cum vnusquisque subeat onus debitis pro parte satisfaciendi.

Hinc colligit Ioann. Medina, Petr. Nauarra, Lessius, Saa. Legatarios nullatenus in defectum heredum teneri, cum hereditaria bonis debitis soluendis sufficerent. Nam si haec bona insufficientia essent ea ex parte legata cotruerent.

Illud est apud omnes certum, si res aliqua in specie debita sit, aut alicui debito tacite, vel expresse hypothecata, teneri heredem illam possidentem a se abdicare, & creditori tradere, quia tunc ratione rei acceptae obligatus est, tamen illi competat actio aduersus alios coharedes repetendi, si quid vltra portionem suam hereditatis soluerit.

§. V.

Pro quo debito censenda sit facta solutio cum debitor variis debitis astringitur?

- 1 In voluntate debitoris constitutum id est.
- 2 Si nulla fuit facta designatio a debitore illud debitum solutum censeri debet quod grauiorem, & diuiciorem causam habeat.
- 3 Quae sit diuicior, & grauior causa.
- 4 Quod si nullum debitum grauiorem causam continet, etiam solutio in dubium antiquius.

1 IN voluntate debitoris constitutum est designare debitum cui satisfaciendum sit, cum ipse propria rei legem dare possit. *leg. 1. & leg. ff. & Cod. de solutiomb.* Hanc assignationem praestare potest vel expresse nominando debitum, vel tacite non contradicendo nominationi, & designationi ad creditore factae, iuxta supradictas leges. 1. & seqq. ff. & Cod. de solutiomb. Neque obest quod solutio debitum designatum non exhauriat, nam parua solutio ex voluntate debitoris fieri potest; vt bene aliis relictis aduertit Greg. Lop. leg. 10. rit. 14. par. 5. Glossa. 2. Neque obest quod creditor tali solutiioni repugnet, & eam nolit accipere, nam depositio, & consignatione facta satisfaciens debitor, & periculo creditoris solutum stabit, vt idem Greg. Lop. aduertit, & constat ex leg. solutus. ff. de solutiomb. & leg. assignatione. Cod. eodem tit.

At si nihil horum intercesserit, sed simpliciter fuerit facta solutio, quae pluribus debitis applicari potest illud censeri debet solutum

tum quod duriorem, & grauiorem causam habet. leg. 1. leg. cum ex pluribus. ff. de solutionibus. l. leg. reg. 1.0. tit. 1.4. part. 5. & traduntur ex omnium sententia Ant. Gom. 2. de contract. cap. 10. de individu. 8. Menoch. de arbitrar. cent. 5. casu. 493. n. 1. Mol. tract. 2. disp. 5. §. 5. post init.

3. Quare autem sit causa durius, & grauior in supradictis legibus explicatur. Breuiter, & ordinatè resouit Menoch. dicto casu. 493. Primò namque sumitur grauior causa ex pena. Nam si ex solutionis dilatione imminet debitori pena corporalis, & infamia illa erit pena grauissima iuxta leg. quid ergo §. pena grauior. ff. de his qui notantur in fam. At quia in hac causa ordo & excessus esse potest, illa erit causa grauior quæ penam corporalem continet, vti penam mortis, mutilationis, exilij, illa minus grauis quæ solam infamiam secum trahit ex Doctrina Bar. & Ioan. Immo la in d. leg. cum ex pluribus. Secundo grauiorem causam debitum continet, cui vltimè penam pecuniariam annexatur. Vt habetur dicta leg. cum ex pluribus. Et licet Bar. & Immo la ibi. & alij quos refert, & sequitur Menoch. dicto casu. 493. num. 6. scribant nullam habendam esse rationem, quod ex vno debito maiores quam ex alio vltimè debeantur, ego censent omnino spectari debere, si solutio omnibus debitis cum penam habentibus insufficiens est. Argumento factò ex præcedenti casu. Si enim debitum grauiorem penam corporalem continens præferatur in solutione debito minore penam corporalem continenti, cur idem dicendum non est de debito penam pecuniariam grauiorem continente, comparatione debiti minore penam habentis? Aduertit tamen lex. 1. Cod. de solutionibus. l. leg. si vltimam. Cod. de vltimis. Si solutio insufficientis sit ad vltimam soluendam, & simul fortem, censendam esse solutionem factam in solutionem vltimarum, & non in fortem. Sermo est de vltimis iure permissis, nimirum ratione iuri cessantis, damni emergentis tam in mutuo, quam in contractu societatis &c. In cuius decisionis ratione explicanda multum tibi laborat Gio. Bart. & alij, eo quod debitori vtilius videatur fortem principalem soluere quam vltimam, cum hæc diminua forte principali diminuantur, aut omnino cessent, rectè noster Mo. d. disp. §. 65. circa med. dixit ideo solutionem vltimarum solutioni fortis principalis præferendam esse, quia vltimè decurrit sine quasi fructus ex forte principali debiti creditori, ideoque quasi fructus censendi sunt creditori cessisse.

Tertio, censendum est debitum grauiorem causam continere, cum strictiorem obligationem habet. Debitum enim liquidum si citius obligat quam dubium, ideoque in solutione præferendum est, vt habetur leg. 1. ff. de solutionibus. & debitum absolute strictius, quam sub conditione, vel in diem. leg. ceterum. ff. de solutionibus. & debitum sub pignore, hypotheca, vel fideiussore dato, quam ius afferuationibus desinitum. leg. cum ex pluribus. leg. & magis. leg. in his ff. de solutionibus. Sed an debitum sub pignore, vel hypotheca præferendum sit debito sub fideiussore, non est iure definitum, colligitur tamen ex leg. vltima ff. de solutionibus. præferendum esse vbi obligatus soluere triginta ex eadem causa pro quibus 20. pignus dederat, & pro reliquis fideiussorem censent solutionem fecisse pro debito pignoratitio, & non pro fideiussorio. Neque huius decisionis deficit ratio, Nam detrimentum pignoris propriam personam debitoris afficit, ideoque detrimentum fideiussoris censendus est debitor præferre.

Quarto continet grauiorem causam, cum ex strictiore affectione, & amore procedit. Quia ratione debiti & obligatio nomine proprio contracta præfertur obligationi occasione alterius susceptæ, vti est obligatio fideiussoris. leg. & magis. leg. in his ff. de solutionibus. & generaliter omnes obligationes que nomine proprio censentur susceptæ præferende sunt iis, quæ alieno nomine suscipiuntur. De quibus in presenti Menoch. d. casu 493. num. 9. & seqq.

Quinto debitum continet causam grauiorem quod paratam executionem habet. dicta leg. cum ex pluribus. l. ibi Bart. n. 1. Quod adeo verum est, vt hoc debitum præferendum videatur debito ex causa propria, & sub pignore, vel fideiussore executionem paratam non habenti. Vt colligitur ex leg. si quid ex famosa. ff. de solutionibus. & notatur ex Bar. & Immo la Menoch. d. casu. 493. n. 1. §. 5. & seqq.

Sexto potest grauior causa censeri, si debitum sit grauioris quantitatatis. Sed hanc causam non reputat Bart. in d. leg. cum ex pluribus. n. 1. considerabilem, ex leg. si in duabus. ff. de Regul. iuris, & merito cum ex grauiori quantitate non præiudicetur specialiter debitor, quando quidem iuxta quantitatem solutionis debita extinguuntur.

4. Quod si nullum debitum grauiorem causam alio contineat cedet solutio in debitum antiquius, leg. in his. l. leg. cum ex pluribus. ff. de solutionibus. antiquius inquam debitum non comparatione contractus, sed solutionis, id est, cui terminus solutionis prius prefixus est. Vt tradit Bart. in leg. si ex pluribus. §. vlt. ff. de solutionibus. Duen. conf. 1. 6. n. 15. lib. 4. Gregor. Lop. d. leg. 1.0. tit. 1.4. part. 5. Gloss. 1. Molina. disp. 5. §. 5. post med. Si verò nulla causa fuerit antiquior, tunc solutio diuidenda est in omnem causam ne frustra ceusetur. leg. illud. l. leg. pupilli. ff. de solutionibus. & docet Bart. dicta leg. cum ex pluribus. Gregor. Lopez. d. leg. 1.0. Gloss. 1. Ant. Gom. d. cap. 1.0. num. 8. de individuis. Ferd. de Castro. de Inst. & Inst.

Menoch. num. 20. Molina. disp. 485. circa finem. Excipit tamen Menoch. num. 21. debitum ex obligatione naturali tantum, huius enim obligatio cum sit penè inefficax. leg. si in cui. §. vlt. ff. de solutionibus cuiuslibet obligationi ciuili postponenda est.

§ VI.

Quo in loco, & quibus expensis solutio facienda est?

- 1. Si debitum sit ex delicto expensis debitoris solutio facienda est.
- 2. Secus si debitum sit solum ratione rei acceptæ.
- 3. Solutio debiti ex contractu eo loco, & illius expensis prout fuerit conuentum, facienda est.
- 4. Regulariter facienda est solutio in loco contractus, cum aliter conuentum non est.
- 5. Quoad compulsionem iudicalem eo tantum loco vbi debitor habuerit domicilium compelli potest.
- 6. Alique restrictiones regulæ supradictæ apponuntur.
- 7. Quoties casus agitando est in loco contractus non potest iudex vocare nec verbaliter rem alibi, commorantem.

Si debitum sit ex delicto nimirum ex furto, rapina, aliae iniustitia solutionem deferre debes tuis sumptibus ad eum locum, in quo creditor rem habet, nisi tu sustulisses, vel destruxisses deductis tamen expensis, si quas creditor in ea conferuanda, vel deferenda facturus esset. Quia teneis integrè reparare damnum creditori ex iniusta læsione acceptum, nisi forte sumptus in ea restituenda ita crescant, vt longe maiores sint quam res restituenda valet, quia interim suspendere restitutionem poteris. Sic ex omnium sententia. Caiet. 2. 2. q. 62. ar. 5. ad 3. Et vobis restituio. cap. 5. Syluest. cod. m. 4. q. 4. Ioan. Medina. Cod. de restit. q. 2. in questio. 3. Nauarr. cap. 17. num. 42. Couarru. reg. peccatum. 1. p. num. 9. Perr. Nauarra. lib. 4. cap. 4. num. 2. Rebell. de restit. q. 13. num. 4. Mol. disp. 7. §. 2. Lessius. lib. 2. cap. 1. §. 5. num. 48. dub. 8. Vaquez. de restit. cap. 1.0. dub. 1. Laym. lib. 3. sum. sect. 5. tract. 2. cap. 1.0. num. 3.

Si verò debitum sit solum ratione rei acceptæ non teneis in eius solutione aliquam in tuis bonis iacturam pati, quia nullam culpam commisit, ob quam debeas damnum sustinere. Sicut colligitur ex cap. 2. de solutionibus. l. leg. si possessor ff. de petitione heredit. l. vltimam præcitat Doctores. Vnde cum primum agnoscis rem à te possessam alienam esse, factis factis si Dominum moneas, vt ipse recipere in eius recuperatione si aliqui sumptus faciendi sint non cogaris ex propriis exhibere, ipse enim Dominus præstare tenetur, quia illius negotium agit. Sicut præcitat Doctores docent.

Quod si debitum sit ex contractu eo loco & iis expensis solutio facienda est quibus fuerit conuentum, dummodo ea conuentio iusta sit, quia stare contractantes debent pacto iusto, & tradit latè Iason. in §. pignus insti. de actione. num. 1. d. l. 2. reg. 3. 2. tit. 2. par. 3. l. leg. 13. tit. 11. part. 5. Couarru. pract. cap. 1.0. num. 6. Gutierrez. de iura m. confus. mat. 3. p. cap. 1.6. in fin. Nauarr. cap. 17. num. 42.

Si verò nullus sit solutionis locus designatus regulariter conuenit solutionem fieri in loco contractus, vt potest creditori, & debitori communis: alius si creditor vellet, vt solutio differretur Hispaniam, cum debitor Vallisoleti habitet, grauior debitor. Si autem debitor vult Vallisoleti soluere grauior creditor. Vt ergo vtrique fors æqualis sit, expedit ibi solutionem fieri vbi contractus est initus dum aliud conuentum non est. Quo maxime locum habet in contractibus dominium non transferentibus. Nam si depositum, vel commodatum accipias regulariter eo in loco reddere debes, quod tibi fuit traditum, quia tacite videtur ad id obligatus cum aliud tibi non est præscriptum, ne tu vel creditor speciale grauamen sustinere debeatis. In contractibus verò dominium transferentibus placet doctrina, quam tradit Perr. Nauarr. lib. 4. de restit. cap. 4. ar. 4. Lessius. lib. 2. cap. 15. dub. 8. num. 56. Vaquez. de restit. cap. 9. dub. 2. num. 50. Layman. lib. 3. sum. sect. 5. tract. 2. cap. 1.0. num. 51. Si lucratui sint, vbi traditio præstat, vbi res promissa sita erat tempore donationis, quia ea est intentio donantis. At si onerosi concedatur solutio vbi res pro qua præstatur accepta fuit, quia loco illius subrogatur. Eadem proportione dicendum est in casu reali concedendam esse solutionem pensionis vbi res frugifera sita est, quia censetur illius fructus. In censu verò personali eo in loco vbi pensionarius domicilium, seu habitationem habuerit, quia est illius fructus. Quinimò regulariter in domo debitoris solutionem cuiuslibet debiti præstandam est: docuit ex communi Perr. Duenas. reg. 1. 1. Rebell. de obligat. insti. 2. p. lib. 1. quest. 4. num. 6. Et colligitur ex leg. 1. ff. de eo quod certo loco. Excipit debitum primiarium, & decimarum quod ad domum creditoris plerumque ex consuetudine deferretur, vt notant præfati Doctores.

Cæterum quoad compulsionem, & coactionem forti iudicialis atinet, eo tantum loco vbi domicilium, seu habitationem debitor habet compelli potest ad soluendum, neque ad locum contractus.

